

Forfatter: Jacobsen, Jørgen-Frantz

Titel: Udrag fra Nordiske Kroniker

Citation: Jacobsen, Jørgen-Frantz: "Nordiske Kroniker", i Jacobsen, Jørgen-Frantz: *Nordiske Kroniker*, 1943, s. 134. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacobjf_02-shoot-idm139956848137776/facsimile.pdf (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Nordiske Kroniker

maa bære Skylden for den materielle Jammer og det aandelige Mærke, der nu ikke blot truer, men ligefrem griber om sig heroppe.

Formodentlig er det hele Verdens Problem, der gaar igen her. Overalt kniber det for Menneskeheden moralsk at holde sig paa Højde med sine egne Fremskridt. Paa Færøerne er dette Problem kun forenklet og forstærket i en saadan Grad, at det fremtræder med særlig Klarhed. Men netop derfor har det ogsaa sin Interesse ud over de Kredse, der specielt interesserer sig for Færøernes Fattigdom og vanskelige Stilling i disse Aar.

Det gamle færøske Samfund var et Bondesamfund. Jordens Drift var primitiv, Hjælpebidlerne fattige. Hele Landets Økonomi beroede for det meste paa ren Naturalhusholdning. Man gør sikkert klogt i ikke at betragte denne Tilstand som en Idyl, men Samfundet besad i hvert Fald den Balance, der synes at være alle moderne Samfundsreformatorens Maal. Den færøske Almue forstod sine Kaar og var i fuldkommen Harmoni med sin Tilværelse. De Gamle var kloge og fine Mennesker, og man fristes til at tro, at de var lykkelige paa en Maade, som nu er forbeholdt nogle ganske faa mærkværdige Filosofer.

Den første Følge af Monopothandelens Ophævelse var, at det gamle Bondesamfund med dets Naturalhusholdning afløstes af et nyt fiskeridrivende Samfund med Pengehusholdning. Selvfølgelig blev der ved med at være Bønder, men deres Kaar forringedes, og deres sociale Betydning blev derfor stærkt reduceret.

Den anden, selvfølgelig Konsekvens af de nye Tidens Indtog maatte blive, at ogsaa det gamle Samfunds Kultur begyndte at gaa i Opløsning. Færingerne havde deres eget gamle Sprog, de havde en Kvadlitteratur, som er verdensberømt, de havde deres Dans, deres smukke og fine Folkeliv, deres dybt harmoniske kristne Tro — og alt dette begyndte at forvitte. I Stedet fik de Skolebøger (ikke overvældende mange), illustrerede Blade og Almanakker, Stucorgler, Fotografialbumer, Afholdsforeninger og skotske Sekter.

En festlig frisk Parvenutid oprandt. Tiden op imod 1900 er den

mest optimistiske i Færøernes Historie. Liv og Virksomhed groede frem overalt. Men dog var den Tids Mennesker ikke mere lykkelige, end at de ogsaa havde Hjerte for det gamle færøske og Vilje til at bevare det. Den nationale Bevægelse opstod. Dens Formaal var at holde det færøske Sprog i Hævd og Ære og at sætte Færingerne i Stand til at bjærge sig selv i alle Livets Forhold.

1890erne blev Fædrelandssangenes og de store Folkemøders Tid. Den mærkelige romantiske Inspiration, der tidligere i Aarhundredet havde vakt Tyskland og Skandinavien til national Selvbevidsthed, var nu kommet til Færøerne. En lykkelig Folkelighed, en glad Samlingens Aand besjælede alle. Med Nationaldragten paa — bogstavelig talt — gik Færingerne Fremtiden i Møde. Det mørke, middelalderlige Dagligliv var blevet afløst af en Lykkedrøm, skær og mangefarvet som en højnordisk Sommernat lige før Solopgang.

Det er et Spørgsmaal, om Grundtvigianismen nogen Sinde har sat en finere og friskere Blomst, end den gjorde paa Færøerne i Slutningen af forrige Aarhundrede. Ganske vist var der dengang endnu ikke grundlagt nogen færøsk Folkehøjskole, og den kirkelige Side af Sagen betød ingenting. Egentlig var man sig vel slet ikke Grundtvig bevidst. Men Aanden var aldeles ægte. Det demokratiske Princip var man født med, Folkeligheden var en Kulturarv, og Formerne for Samlivet var saa eventyrlig nordiske, at alle Nordens øvrige Højskolefolk maatte blegne af Misundelse. Ved alle færøske Folkestævner kunde man danse den uforfalskede middelalderlige Folkevisedans! Det var der ingen, der kunde gøre Færingerne efter.

I vore Dage kan dette altsammen tage sig meget naivt og blaaøjet ud. Men der er dog Grund til at tro, at det for sin Tid var det rigtige. Det var en ideel Stræben i Folket, der løb jævnsides med den materielle og tekniske Udvikling, og hvis egentlige Formaal var at gøre Folket moralsk egnet til den nye Tid.

Mon det skulde være nogen Tilfældighed, at Grundtvig fremstod kort efter Bondefrigørelsen i Danmark, og at hans Bevægelse havde sin bedste Blomstringstid under det danske Landbrugs store